פורים – בין גולה לגלותיות

שיחה מונחית לתלמידות ותלמידי תיכון

קריאת הקטעים מתוך המגילה:

מהם סממני הגלות בקטעים שקראתם? (שמותיהם, מאופיינים לפי דתם ומוצאם)

מה ניתן ללמוד על מצב היהודים אצל אחשוורוש? (תלות מוחלטת בשלטון ושגעונותיו)

דיון:

- האם מה שקראנו מאפיין את מצב היהודים בגולה כיום?
- במה דומה ובמה שונה?

קריאת 'מן המשעול' / ברנר:

- כיצד ברנר מבין את המושג 'גטו'? (הגולה איננה תלוית מיקום פיסי אלא בעיקר כמצב תודעה נפשי)

דיון:

- ברנר סבר כי אנו עדיין, גם בא"י, עדיין חיים במצב של גלות. האם אתם מסכימים עימו?
- מה צריך להיעשות כדי להימנע ממצב זה?

<u>אסתר פרק ב', ה' – ט'</u>

אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ מָרְדֳּכַי בֶּן יָאִיר בֶּן שִׁמְעִי בֶּן קִישׁ אִישׁ יְמִינִי:

אֲשֶׁר הָגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם הַגֹּלָה אֲשֶׁר הָגְלְתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:

וַיְהִי אֹמֵן אֶת הֲדַסָּה הִיא אֶסְתֵּר בַּת דֹּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וָאֵם וְהַנַּעֲרָה יְפַת תֹּאַר וְטוֹבַת מַרְאֶה וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקָחָהּ מָרְדֳּכַי לוֹ לְבַת:

וַיְהִי בְּהִשָּׁמַע דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ וּבְהִקָּבֵץ נְעָרוֹת רַבּוֹת אֶל שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל יַד הֵגָי וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל יַד הֵגַי שֹׁמֵר הַנָּשִׁים:

וַתִּיטַב הַנַּעֲרָה בְּעֵינָיו וַתִּשָּׂא חֶסֶד לְפָנָיו וַיְבַהֵל אֶת תַּמְרוּקֶיהָ וְאֶת מָנוֹתֶהָ לָתֵת לָהּ וְאֵת שֶׁבַע הַנְּעָרוֹת הָרְאֻיוֹת לָתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁנֶּהָ וְאֶת נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים:

לֹא הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת עַמָּהּ וְאֶת מוֹלַדְתָּהּ כִּי מָרְדֳּכַי צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא תַגִּיד:

<u>אסתר פרק ג', ב' – י"א</u>

וְכָל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהָמָן כִּי כֵן צִוָּה לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמָרְדֳּכַי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה:

וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמָרְדֳּכָי מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֵת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ:

וַיְהִי בְּאָמְרָם אֵלָיו יוֹם וָיוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהָמָן לִרְאוֹת הֲיַעַמְדוּ דִּבְרֵי מָרְדֳּכַי כִּי הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי:

וַיַּרְא הָמָן כִּי אֵין מָרְדֳּכַי כֹּרֵעַ וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמָּלֵא הָמָן חֵמָה:

וַיֵּבֶז בְּעֵינָיו לִשְׁלֹחַ יָד בְּמָרְדֳּכַי לְבַדּוֹ כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֶת עַם מָרְדֳּכָי וַיְבַקֵּשׁ הָמָן לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַם מָרְדֳּכָי:

בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא חֹדֶשׁ נִיסָן בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל לִפְנֵי הָמָן מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר:

וַיֹּאמֶר הָמָן לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכֹל מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ וְדָתֵיהֶם שֹׁנוֹת מִכָּל עָם וְאֶת דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין שֹׁוֶה לְהַנִּיחָם:

אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב לְאַבְּדָם וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל עַל יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ:

וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמָן בֶּן הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים:

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ:

<u>מן המשעול / יוסף חיים ברנר</u>

צעקתנו אחת היא: ארץ-מולדת אין לנו, היהודים. ובלי ארץ חיינו אינם חיים... גיטו – זהו מקום, שהעבודה היסודית אינה נעשית ואינה ניתנת להיעשות על ידינו, ולפיכך אין אנחנו קשורים אליו, אין אנחנו יכולים להיות קשורים אליו, לפיכך אין הוא יכול להיות למולדתנו, לפיכך אי-אפשר לנו לבלי להרגיש, כי זרים אנו בו...

ואם עוד יש תקוה, כי נשתחרר בזמן מן הזמנים מקללת הגיטו, ואפילו במקצת, ואפילו חלק קטן שבקטנים מעמֵנו, הנה אין דבר זה אפשרי אלא על ידי מהפכה שרשית בחיינו, בתכונתנו, על ידי יצירת עבודה עברית על קרקע השייך לנו...

הסבר על מגילת אסתר:

מגילת אסתר קשורה לפורים משני טעמים:

1. בה כתובות המצוות הקשורות בחג ומתוכן נוצר החג כפי שאנו מכירים אותו עד היום.

2. המגילה עצמה נקראת בפורים והסיפור שהיא מביאה, הוא הבסיס לערכים שהחג הזה נושא עימו.

מגילת אסתר מתייחדת בשני עניינים חשובים:

1. אין בה אזכור מפורש לאלוהי ישראל (בשונה מכל יתר ספרי התנ"ך).

2. עלילתה איננה מתרחשת בארץ ישראל או בדרך אליה (כנ"ל).